

ÖNCE BİZ SORDUK

75 SORUDA

59
SORU

KPSS · 2021

ÖABT

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

ALAN BİLGİSİ - ALAN EĞİTİMİ

KONU ANLATIMLI

Download on the
App Store

ANDROID APP ON
Google play

 pegemkampus
Uygulamasını indir

VIDEO DERSLERİ HEMEN İZLE

Lütfen detaylı bilgi için ön sözü okuyunuz.

PEGEM AKADEMİ

Komisyon

ÖABT Türk Dili ve Edebiyatı Konu Anlatımlı

ISBN 978-0-2020-0046-6

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayınevidir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

14. Baskı: Kasım 2020, Ankara

Proje-Yayın: Ümit Dilaver

Dizgi-Grafik Tasarım: Tolga Durğun

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Başak Matbaacılık Ltd. Şti.

Çınar Mah. Çankırı Bulvarı No:108 Akyurt/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 36306

Matbaa Sertifika No: 45790

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Değerli Okuyucularımız,

Elinizdeki bu kitap, Kamu Personel Seçme Sınavı (KPSS) Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Alan Bilgisi Testi (ÖABT-Türk Dili ve Edebiyatı) kapsamındaki soruları çözmek için gerekli bilgi, beceri ve teknikleri edinme ve geliştirme sürecinde siz değerli okuyucularımıza kılavuz olarak hazırlanmıştır.

Kitabın hazırlanış sürecinde, sınav kapsamındaki temel alanlarda kapsamlı alanyazın taraması yapılmış, bu kitabın gerek ÖABT’de gerekse gelecekteki meslek hayatınızda ihtiyacınızı maksimum derecede karşılayacak bir başucu kitabı niteliğinde olması hedeflenmiştir.

Detaylı, güncel ve anlaşılır bir dilde yazılan konu anlatımları, çıkmış sorular ve detaylı açıklamalarıyla desteklenmiş, her ünite içeriği ÖSYM formatına uygun, çözümlü test sorularıyla pekiştirilmiştir. Ayrıca konu anlatımlarında verilen bilgi ve çözüm tekniklerine ek olarak uyarı kutucuklarıyla önemli konulara dikkat çekilmiştir.

Yoğun bir araştırma ve çalışma sürecinde hazırlanmış olan bu kitapla ilgili görüş ve önerilerinizi pegem@pegem.net adresini kullanarak ya da **0538 594 92 40** numaralı telefona WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır.

Geleceğimizi güvenle emanet ettiğimiz siz değerli öğretmenlerimizin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerine katkıda bulunabilmek ümidiyle...

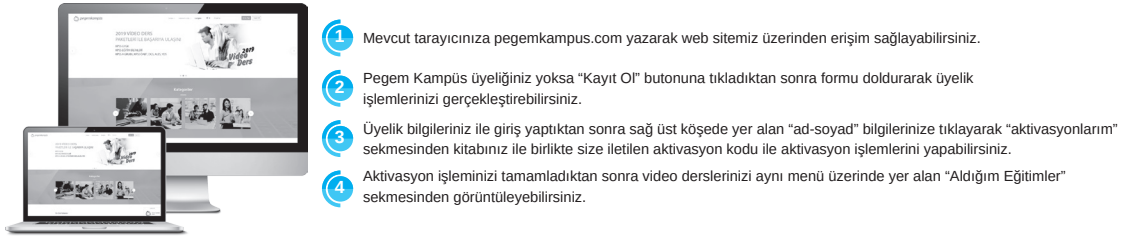
Başarılar...

QR kodlar ile ilgili bilgiler bir sonraki sayfada yer almaktadır.

Pegem Kampüs Uygulamasını Kullanabilmeniz İçin Aşağıdaki Adımları Takip Ediniz:

Pegem Kampüs Web Sitesi Üzerinden Videolarınıza Erişebilmek İçin Aşağıdaki Adımları Takip Ediniz:

**Aktivasyon Kodu kitabınızın ilk sayfasında yer almaktadır.
Aktivasyon Kodu ile aktif ettiğiniz video dersler 31 Ağustos 2021 tarihine kadar geçerlidir.**

Pegem Kampüs **WhatsApp** Destek Hattı
0543 741 26 25

ALAN BİLGİSİ

1. Bölüm: Eski Türk Dili

I. Dil Nedir? Özellikleri Nelerdir?	3
Dillerin Sınıflandırılması.....	3
A. Yapı Bakımından Dünya Dilleri	3
B. Köken Bakımından Dünya Dilleri.....	5
C. Söz Dizimi Bakımından Dünya Dilleri.....	5
D. Ural-Altay Dil Ailesi ve Özellikleri.....	6
Çözümlü Test	8
Çözümler	9
E. Altay Dilleri Teorisi.....	10
F. Nostratik Teorisi	11
G. Avrasyatik Teorisi	11
H. Monogenist Teori	11
I. Güneş Dil Teorisi.....	11
Çözümlü Test	12
Çözümler	14
İ. Türk Dilinin Orhon Türkçesinden Önceki Dönemleri I	6
Çözümlü Test.....	18
Çözümler.....	20
II. Orhon Türkçesi (Köktürkçe).....	21
A. Orhon Türkçesinin Ses Özellikleri	23
B. Orhon Türkçesinde Sözcük Yapımı	24
C. Orhon Türkçesinde İsim Soylu Sözcük Türleri	24
D. Orhon Türkçesinde Fiiller.....	26
E. Orhon Türkçesi Örnek Metinler ve Uygulama Çalışması	28
Çözümlü Test	35
Çözümler	37
III. Eski Uygur Türkçesi	38
A. Budist Uygur Edebiyatı (Burkancı Edebiyat).....	38
B. Maniheizm Uygur Edebiyatı.....	40
C. Nasturi Uygur Edebiyatı	40
D. Din Dışı Uygur Metinleri.....	40
E. Eski Uygur Türkçesi İle İlgili Önemli Çalışmalar	40
F. Eski Uygur Türkçesinde "Y" ve "N" Ağızları.....	41
G. Orhon Türkçesi ve Eski Uygur Türkçesi Arasındaki Farklılıklar.....	42
H. Eski Uygur Türkçesi Örnek Metinler ve Uygulama Çalışması	42
Çözümlü Test	47
Çözümler	49
IV. Karahanlı Türkçesi	50
A. Karahanlı Türkçesiyle Oluşturulan Eserler	50
B. Karahanlı Türkçesinin Ses Özellikleri.....	52
C. Karahanlı Türkçesinde Sözcük Yapımı.....	52
D. Karahanlı Türkçesinde İsim Soylu Sözcükler	53
E. Karahanlı Türkçesinde Fiiller.....	54
F. Karahanlı Türkçesi Örnek Metinler ve Uygulama Çalışması.....	56
Çözümlü Test	61
Çözümler	63

V. Doğu Türk Dili - Harezmi Türkçesi.....	64
A. Harezmi Türkçesiyle Oluşturulan Eserler	64
B. Harezmi Türkçesinin Ses Özellikleri	65
C. Harezmi Türkçesi Şekil Bilgisi	65
D. Harezmi Türkçesinde Sözcük Yapımı	66
E. Harezmi Türkçesinde Fiiller	67
F. Harezmi Türkçesinde Ek Fiiller	68
G. Harezmi Türkçesinde Fiillimsiler	68
H. Altın Orda Devleti Dönemi'nde Yazılan Eserler	69
I. Harezmi Türkçesi Örnek Metinler ve Uygulama Çalışması	69
Çözümlü Test	73
Çözümler.....	75
VI. Kuzey Türk Dili - Kıpçak Türkçesi	76
A. Kıpçak Türkçesiyle Oluşturulan Eserler	76
B. Kıpçak Türkçesinin Ses Özellikleri.....	78
C. Kıpçak Türkçesi Şekil Bilgisi	79
D. Kıpçak Türkçesinde Sözcük Yapımı.....	79
E. Kıpçak Türkçesinde Fiil Çekimi	80
F. Kıpçak Türkçesi Örnek Metinler ve Uygulama Çalışması	81
Çözümlü Test	84
Çözümler	86
VII. Doğu Türk Dili - Çağatay Türkçesi	87
A. Çağatay Türkçesi Sözlükleri	87
B. Çağataycanın Önemli Sanatçıları.....	88
C. Çağatay Türkçesinin Ses Özellikleri	91
D. Çağatay Türkçesinde Sözcük Yapımı.....	92
E. Çağatay Türkçesi Şekil Bilgisi.....	92
F. Çağatay Türkçesinde Fiil Çekimi	93
G. Çağatay Türkçesinde Ek Fiiller	94
H. Çağatay Türkçesinde Fiillimsiler	94
I. Çağatay Türkçesi Örnek Metinler ve Uygulama Çalışması.....	95
Çözümlü Test	98
Çözümler	100
VIII. Batı Türk Dili - Eski Anadolu Türkçesi (Oğuzca)	101
A. Eski Anadolu Türkçesi Eserleri.....	101
B. Eski Anadolu Türkçesinin İmla Özellikleri	104
C. Eski Anadolu Türkçesinin Ses Özellikleri	104
D. Eski Anadolu Türkçesinde Sözcük Yapımı.....	105
E. Eski Anadolu Türkçesi Şekil Bilgisi	105
F. Eski Anadolu Türkçesinde Fiil Çekimi	106
G. Eski Anadolu Türkçesinde Fiillimsiler.....	107
H. Eski Anadolu Türkçesi Örnek Metinler ve Uygulama Çalışması	107
Çözümlü Test	113
Çözümler	115

IX. Batı Türk Dili - Osmanlı Türkçesi.....	116
A. Osmanlı Türkçesinin Dil Özellikleri.....	116
B. Ses Özellikleri.....	116
C. Biçim Özellikleri.....	116
D. Alfabe.....	117
E. İsim Çekim Ekleri.....	117
F. Fiil Çekimi.....	118
G. Yapım Ekleri.....	119
H. Fiilimsiler.....	119
I. İsim Tamlamaları.....	119
J. Genel Bilgi.....	120
K. Osmanlı Türkçesi Örnek Metinler ve Uygulama Çalışması.....	121
Çözümlü Test.....	123
Çözümler.....	125
X. Çağdaş Türk Dilleri.....	126
A. Türk Dillerinin Adlandırılması.....	126
B. Türk Dillerinin Tasnifi.....	126
C. Türk Dil Grupları.....	126
D. Kıpçak Grubu Türk Dilleri (Kuzey).....	126
E. Karluk Lehçeleri.....	129
F. Oğuz Lehçeleri.....	130
G. Sibirya Lehçeleri.....	131
H. Diğer Lehçeler.....	132
I. Yok Olma Tehlikesiyle Karşı Karşıya Olan Türk Dilleri.....	133
Çözümlü Test.....	135
Çözümler.....	137
Karma Test - I.....	138
Çözümler.....	141
Karma Test - II.....	143
Çözümler.....	146
Karma Test - III.....	148
Çözümler.....	151
Karma Test - IV.....	153
Çözümler.....	156
Karma Test - V.....	158
Çözümler.....	161

2. Bölüm: Yeni Türk Dili

I. Ses Bilgisi (Fonetik).....	163
A. Ünlüler (Vokaller).....	163
B. Ünsüzler (Konsonant).....	164
C. Türkçenin Ses Özellikleri.....	167
D. Seslerin Birleşmesi.....	167
E. Ses Olayları.....	169
Çözümlü Test.....	176
Çözümler.....	179

II. Biçim Bilgisi (Morfoloji).....	181
A. Kök ve Özellikleri.....	181
B. Ekler ve Özellikleri.....	182
Yapım Ekleri.....	182
Çekim (İşletme) Ekleri.....	183
C. Yapıları Bakımından Kelimeler.....	186
Basit Kelime.....	186
Türemiş Kelime.....	186
Birleşik Kelime.....	186

Çözümlü Test..... 189

Çözümler..... 192

III. Fiiller.....	194
A. Anlamına Göre Fiiller.....	194
B. Fiillerin Çekimlenmesi.....	194
C. Ek Fiil.....	194
D. Yapısına Göre Fiiller.....	196
E. Fiilimsiler.....	197
F. Fiillerde Çatı.....	199

Çözümlü Test..... 203

Çözümler..... 206

IV. İsimler.....	208
A. Varlıklara Verilişlerine Göre İsimler.....	208
B. Varlıkların Niteliklerine Göre İsimler.....	208
C. Varlıkların Niceliklerine (Sayılarına) Göre İsimler....	209
D. Yapısına Göre İsimler.....	209
E. İsimlerin Çekimlenmesi.....	209
F. İsim Tamlaması.....	209

Çözümlü Test..... 213

Çözümler..... 216

V. Yardımcı Sözcük Türleri.....	218
A. Zamirler (Adıllar).....	218
B. Sıfatlar.....	220
C. Zarflar.....	222
D. Yardımcı Sözcük Türleriyle İlgili Uyarılar.....	223

Çözümlü Test..... 224

Çözümler..... 227

VI. Görevli Sözcükler.....	228
A. Edatlar.....	228
B. Bağlaçlar.....	229
C. Ünlemler.....	229

Çözümlü Test..... 231

Çözümler..... 234

VII. Söz Öbekleri (Kelime Grupları).....	235
A. Tekrar Grupları (İkilemeler).....	235
B. Bağlama Grupları	235
C. Sıfat Tamlaması Grupları.....	235
D. İsim Tamlaması ve İyelik Grubu.....	235
E. Birleşik İsim Grupları	236
F. Birleşik Fiil Grupları	236
G. Unvan Grupları.....	236
H. Ünlem Grupları	236
İ. Sayı Grupları.....	236
J. Edat Grupları.....	236
K. Fiilimsi Grupları	236
L. Kısaltma Grupları	237
M. İsnat Grupları	237
N. İlgî Grubu (Genitif Grup).....	237
O. Yönelme Grubu (Datif Grubu).....	237
P. Bulunma Grubu (Lokatif Grubu).....	237
R. Ayrılma Grubu (Ablatif Grubu).....	237
S. Vasıta Grubu.....	237
Çözümlü Test	239
Çözümler	241
VIII. Cümle Öğeleri.....	242
A. Yükleme	242
B. Özne.....	243
C. Yardımcı Öğeler (Tümleçler)	243
Nesne (Düz Tümleç).....	243
Dolaylı Tümleç	243
Zarf Tümleci.....	244
Edat Tümleci	244
IX. Cümle Türleri	245
A. Yüklemin Yerine Göre Cümleler	245
B. Yüklemin Türüne Göre Cümleler.....	245
C. Anlamına Göre Cümleler	246
D. Yapısına Göre Cümleler	247
Çözümlü Test	249
Çözümler	252
Karma Test - I	254
Çözümler	257
Karma Test - II	260
Çözümler	263
Karma Test - III	265
Çözümler	268
Karma Test - IV	270
Çözümler	273

3. Bölüm: Türk Halk Edebiyatı

I. Halk Bilimi	275
A. Halk Edebiyatı ve Araştırma Yöntemleri	275
B. Halk Bilimi Yöntem ve Kuramları	275
C. Halk Bilimi Kapsamı ve Saha Çalışmaları	282
D. Halk Bilimi Alanında Çalışmış Önemli Araştırmacılar	284
E. Halk Edebiyatının Yazılı Kaynakları.....	285
II. İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı.....	288
A. Sözlü Türk Edebiyatı (... - VIII. yy.).....	289
B. Yazılı Türk Edebiyatı (VIII. yy. - X. yy.).....	290
Çözümlü Test	291
Çözümler	294
III. İslam Kültürü Etkisindeki Türk Halk Edebiyatı	295
Halk Şiirinde Tür ve Şekil.....	295
Redif ve Kafiye (Uyak) Türleri.....	295
Halk Şiirinde Tema, Dil ve Üslup.....	296
Halk Şiirinde Kullanılan Heceli Nazım Şekilleri	296
Halk Şiirinde Kullanılan Aruzlu Nazım Şekilleri	300
Çözümlü Test	302
Çözümler	305
A. Anonim Halk Edebiyatı.....	306
Anonim Halk Edebiyatı Söylemelik Türleri	306
Mâni.....	306
Türkü.....	307
Ağit	308
Ninni.....	308
Anonim Halk Edebiyatı Konuşmalık Türleri	309
Tekerleme	309
Bilmece.....	310
Atasözleri	310
Deyimler	311
Alkışlar ve Kargışlar	311
Anonim Halk Edebiyatı Seyirlik Türler (Geleneksel Türk Tiyatrosu).....	311
Karagöz Oyunu.....	311
Orta Oyunu.....	312
Meddah	312
Kukla Oyunu.....	313
Köy Seyirlik Oyunları.....	313
Anonim Halk Edebiyatında Anlatmalık Türleri	314
Destan Kitapları / Nameler, Tekke-Tasavvuf Kaynaklı Eserler	314
Efsane.....	320
Destan (Epik Destan)	320
Mit.....	324
Halk Hikâyesi.....	328
Kahramanlık Hikâyeleri	330
Sevda Konulu Hikâyeler	332
Masal	336
Fıkra	339
Çözümlü Test	342
Çözümler	345

B. Âşık Edebiyatı	347
XVI. Yüzyıl Âşıkları	349
XVII. Yüzyıl Âşıkları	349
XVIII. Yüzyıl Âşıkları	350
XIX. Yüzyıl Âşıkları	350
XX. Yüzyıl Âşıkları	351
Çözümlü Test	355
Çözümler	358
C. Tekke Tasavvuf Edebiyatı (Dini-Tasavvufi Türk Edebiyatı) ...	359
Tekke Edebiyatı Nazım Türleri	359
Anadolu Dışında Dinî - Tasavvufi Türk Edebiyatı	360
Anadolu'da Dinî - Tasavvufi Türk Edebiyatı	361
Çözümlü Test	368
Çözümler	371
4. Bölüm: Eski Türk Edebiyatı	
I. Eski Türk Edebiyatının Tanımı, Estetik Anlayışı ve Kaynakları	372
A. Eski Türk Edebiyatının Çerçevesi ve Tanımı	372
B. Eski Türk Edebiyatında Adlandırma Sorunu	372
C. Eski Türk Edebiyatında Şiirin Dönemleri	372
D. Eski Türk Edebiyatında Şiir Kitapları	373
E. Divân Şiirinin Geleneksel Özellikleri	374
F. Divân Şiirinde Biçim ve Âhenk	375
G. Divân Şiirinde Muhteva (İçerik)	375
II. Eski Türk Edebiyatında Biçim, Vezin ve Söz Sanatları	405
A. Divan Şiirinde Nazım Biçimleri	405
Beyitlerden Oluşan Nazım Biçimleri	406
Tek Dörtlükten Oluşan Nazım Biçimleri	414
Bentlerden Oluşan Nazım Biçimleri (Musammatlar) ..	415
B. Divân Şiirinde Nazım Türleri	422
C. Divân Şiiriyle İlgili Bazı Kavramlar	423
D. Aruz Vezni	426
E. Edebî Sanatlar (Söz Sanatları)	433
Çözümlü Test - I	451
Çözümler	454
Çözümlü Test - II	456
Çözümler	459
Çözümlü Test - III	461
Çözümler	464
III. Divân Edebiyatının Tarihsel Gelişimi	466
A. XIII. Yüzyılda Divân Edebiyatı	466
B. XIV. Yüzyılda Divân Edebiyatı	470
C. XV. Yüzyılda Divân Edebiyatı	476

D. XVI. Yüzyılda Divân Edebiyatı	487
E. XVII. Yüzyılda Divân Edebiyatı	499
F. XVIII. Yüzyılda Divân Edebiyatı	508
G. XIX. Yüzyılda Divân Edebiyatı	515
IV. Divân Edebiyatında Nesir	519
A. Divân Nesrinin Türleri	520
B. Divân Nesrinin Tarihsel Gelişimi	526
C. Şair Tezkireleri	533
Çözümlü Test	554
Çözümler	557

5. Bölüm: Edebiyat Akımları ve Yeni Türk Edebiyatı

I. Batı Edebiyatı Akımları	558
Eski Yunan Edebiyatı	558
Orta Çağ Avrupa Edebiyatı (XIV. yy. - XVIII. yy.)	558
Klasizm (Kuralcılık)	559
Romantizm (Coşumculuk)	559
Realizm (Gerçekçilik)	560
Natüralizm (Doğalcılık)	561
Parnasizm	561
Sembolizm (Simgencilik)	562
Empresyonizm (İzlenimcilik)	563
Ekspresyonizm (Dışavurumculuk)	564
Kübizm	564
Dadaizm	564
Fütürizm	564
Letrizm	565
Sürrealizm (Gerçeküstüçülük)	565
Egzistansiyalizm (Varoluşçuluk)	566
Postmodernizm (Modern Ötesi)	566
Çözümlü Test	569
Çözümler	572
II. Antik Yunan Edebiyatı	573
Latin (Roma) Edebiyatı	574
İtalyan Edebiyatı	575
Fransız Edebiyatı	576
İngiliz Edebiyatı	582
Rus Edebiyatı	583
Alman Edebiyatı	586
Amerikan Edebiyatı	588
Dünya Edebiyatının Diğer Önemli Sanatçıları	589
Batı Edebiyatı Roman Özetleri	590
Çözümlü Test - I	592
Çözümler	595

Çözümlü Test - II	596
Çözümler	599
III. Yenileşme Dönemi.....	600
A. Yeni Türk Edebiyatında Dönemler	600
B. Yeni Türk Edebiyatında Tür, Şekil, Tema ve Ahenk Unsurları.....	604
Çözümlü Test	613
Çözümler	615
IV. Tanzimat Dönemi Türk Edebiyatı	616
A. Tanzimat Edebiyatının Genel Özellikleri (I. Dönem)	619
B. Tanzimat Dönemi Sanatçıları (I. Dönem).....	621
İbrahim Şinasi	621
Ziya Paşa.....	621
Namık Kemal.....	622
Şemsettin Sami	623
Ahmet Mithat Efendi	624
Ahmet Vefik Paşa.....	625
Beşir Fuat	625
C. Tanzimat Dönemi Türk Edebiyatı (II. Dönem).....	625
D. Tanzimat Sanatçıları (II. Dönem).....	626
Recaizade Mahmut Ekrem	626
Abdülhak Hamit Tarhan	627
Samipaşazade Sezai	627
Muallim Naci	628
Nabizade Nâzım.....	628
Mizancı Murat Bey.....	628
E. Ara Nesil Yazarları	629
Fatma Aliye Hanım	629
Çözümlü Test	631
Çözümler	635
V. Servetifünun (Edebiyatıcedide) Dönemi Edebiyatı.....	636
A. Servetifünun Edebiyatının Genel Özellikleri	636
B. Servetifünun Dönemi Sanatçıları.....	638
Tevfik Fikret.....	638
Cenap Şehabettin	639
Ali Ekrem.....	639
Hüseyin Sîret.....	639
Süleyman Nazif.....	640
Faik Ali.....	640
Celal Sahir	640
Halit Ziya Uşaklıgil.....	640
Mehmet Rauf.....	641
Hüseyin Cahit Yalçın.....	642
Ahmet Şuayp	642
C. Servetifünun Dönemi'nde Bağımsız Sanatçılar.....	643
Hüseyin Rahmi Gürpınar	643
Ahmet Rasim	644
Şair Nigar Hanım.....	644
Selanikli Fazlı Necip.....	644
Çözümlü Test	645
Çözümler	649
VI. II. Meşrutiyet Dönemi Edebiyatı	650
A. Fecriâtî Topluluğu	651
Ahmet Haşim	652
Emin Bülent Serdaroğlu.....	653
Fazıl Ahmet Aykaç.....	653
Tahsin Nahit	653
B. Nesl-i Âtî (Nâyiler)	653
C. Millî Edebiyat Dönemi.....	654
D. Millî Edebiyat Dönemi Sanatçıları.....	656
Ömer Seyfettin.....	656
Ali Canip Yöntem	656
Ziya Gökalp	657
Mehmet Emin Yurdakul	657
Ahmet Hikmet Müftüoğlu	657
Mehmet Fuat Köprülü	658
Rıza Tevfik Bölükbaşı	658
Halide Edip Adivar.....	658
Yakup Kadri Karaosmanoğlu.....	659
Reşat Nuri Güntekin.....	659
Refik Halit Karay.....	660
Aka Gündüz.....	661
E. Millî Edebiyat Yıllarında Bağımsız İsimler	661
Mehmet Âkif Ersoy.....	661
Yahya Kemal Beyatlı.....	662
Çözümlü Test - I	665
Çözümler	668
Çözümlü Test - II	669
Çözümler	672
Karma Test - I	673
Çözümler	677
Karma Test - II	678
Çözümler	682
Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı	683
I. Cumhuriyet Dönemi'nde Şiir	685
A. Millî Edebiyat Akımına Bağlı Şiir.....	686
B. Beş Hececiler.....	689
C. Saf (Öz) Şiir Anlayışı	691

D. Yedi Meşaleciler	693
E. Toplumcu Gerçekçi Şiir.....	695
F. Garip (I. Yeni).....	697
G. Garip Dışında Yeniliği Sürdüren Şairler (Bağımsızlar).....	700
H. Mavciler.....	703
I. Hisarçılar	703
J. İkinci Yeni	705
K. 1960-80 Arası Toplumcu Gerçekçi Şiir	708
L. Yeni İslamcı Şiir.....	711
M. 1980 Sonrası Şiir	713
II. Cumhuriyet Dönemi'nde Roman - Hikâye (Anlatmaya Bağlı Metinler)	716
A. Bireyin İç Dünyasına Yönelen Roman - Hikâye	717
B. Bağımsızlar.....	719
C. Toplumcu Gerçekçi Roman - Hikâye.....	722
D. Postmodern (Şoyut/Modernizmi Esas Alan) Roman - Hikâye	727
E. Yeni Gelenekçi Roman	732
F. Cumhuriyet Dönemi'ndeki Bazı Eserler	734
III. Cumhuriyet Dönemi Öğretici Metinler	741
IV. Cumhuriyet Dönemi'nde Tiyatro.....	744
Çözümlü Test - I.....	748
Çözümler	751
Çözümlü Test - II	752
Çözümler	755
Çözümlü Test - III	756
Çözümler	760
Karma Test - I	762
Çözümler	765
Karma Test - II	767
Çözümler	771
Karma Test - III.....	772
Çözümler	774

6. Bölüm: Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi

I. Türk Dili ve Edebiyatı Yeni Öğretim Programı	777
A. Öğretim Programının Genel Yaklaşımı	778
B. Programın Uygulanmasında Dikkat Edilecek Hususlar.....	780
C. Programın Yapısı.....	781
D. Programın Uygulanması	783
E. Ders İşleme Süreci.....	785
F. Ölçme ve Değerlendirme.....	796
G. Türk Dili ve Edebiyatı Öğretiminde Değerler Eğitimi	801
II. Dinleme, Okuma, Konuşma, Yazma Eğitimi	802
A. Dinleme.....	802
B. Konuşma.....	803
C. Okuma	803
D. Yazma.....	804
III. Türk Edebiyatı Alan Öğretimi Metin İnceleme Yöntemleri.....	805
A. Şiir İnceleme Yöntemleri	806
B. Öyküleyici (Anlatmaya Bağlı) Edebî Metinler.....	817
C. Bilgilendirici (Öğretici) Metinleri İnceleme Yöntemi.....	827
D. Tiyatro Türleri I	831
E. Tiyatro Türleri 2	832
F. Edebiyat Eleştirisi Kuramları	833
IV. Genel Öğretim Strateji, Yöntem ve Teknikleri.....	836
A. Stratejiler	836
B. Yöntemler.....	839
Çözümlü Test - I.....	846
Çözümler	852
Çözümlü Test - II	854
Çözümler	858
Kaynakça.....	860

ALAN BİLGİSİ

I. DİL NEDİR? ÖZELLİKLERİ NELERDİR?

Dil en geniş tanımıyla insanlar arasında anlaşmayı sağlayan; duyguları, düşünceleri, güdülerini doğrudan ya da dolaylı olarak aktaran çok yönlü ve gelişmiş bir vasıttır. Dilin kendine mahsus bazı belirleyici özellikleri bulunmaktadır.

- Dil ses, biçim ve anlam unsurlarından meydana gelmiş sistemli bir yapıdır.
- Dil, yaşayan, canlı bir varlıktır. Dildeki sözcük, kavram ve ekler zaman içerisinde değişirler. Bu değişim ses ve biçim açısından olabildiği gibi anlam açısından da gerçekleşebilir. Mesela Türkiye Türkçesinin söz varlığı içinde yer alan "ayak" sözcüğünün Orhon Türkçesindeki biçimi "adak"tır. Sözcük zaman içinde ses açısından değişime uğramış, Türk dillerinde *atah*, *ayak*, *azah~azak* gibi biçimler de görülmeye başlanmıştır.
- Dil, içinde bulunduğu kültürü yansıtır. Dil ve kültür arasında bir etkileşim söz konusudur. Bu etkileşim sayesinde dil içinde bulunduğu toplumun bakış açısını, değer yargılarını yansıtır, toplum da dili etkiler ve yansıtır.
- Dil anlaşmayı sağlar. Bu anlaşma temel olarak söz ya da yazıyla gerçekleşir ancak konuşma ve yazma dışında da iletişim biçimleri vardır.

DİLLERİN SINIFLANDIRILMASI

Dil, çok eski dönemlerden beri araştırmalara konu olmuş, bu araştırmalar sonucunda yapı ve köken bakımından çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulmuştur.

A. YAPI BAKIMINDAN DÜNYA DİLLERİ

Dünya dilleri ile ilgili bugüne kadar pek çok sınıflandırma yapılmıştır. Bu sınıflandırmalar içinde en çok kabul gören August von Schlegel'in sınıflandırmasıdır. Schlegel'in yaptığı sınıflandırmaya göre dünya dilleri yapı bakımından üç gruba ayrılır:

Yalınlayan (Ayrışkan) Diller

- Bu dillerde çekim ya da yapım ekleri yoktur.
- Kavramları karşılamak için sözcük birleşmelerinden faydalanılır.
- Vurgu ve tonlama, anlam ayırt edici olarak kullanılır.
- Sözcükler cümle içerisinde buldukları yere ya da başka sözcüklerle yan yana gelmelerine göre yeni anlam ve görev yüklenir.
- Himalaya ve Afrika dillerinin bir kısmı, Çince, Tibetçe, Baskça, Java dili, Vietnamca yapı bakımından yalınlayan diller grubunda yer alır.

Ekleli (Bağlantılı ve Kaynaştırıcı) Diller

- Bu diller gelişmiş bir ek sistemine sahiptir.
- Sözcüklere yapım ekleri getirilerek yeni sözcükler türetilir.
- Sözcükler tek ya da çok heceli olabilir.
- Sözcük köklerine yeni ekler getirildiğinde kökte bir değişiklik olmaz.
- Ekleli diller ikiye ayrılır:
 - ✓ **Bağlantılı (Bitişken) Diller:** Sözcük köklerine ekler getirilerek kaynaştırılır ve yeni kelimeler meydana getirilir. Türkçe, Moğolca, Fince, Japonca, Korece gibi diller bağlantılı diller arasında sayılır.
 - ✓ **Kaynaştırıcı Diller:** Bu dillerde sözcükler birbiriyle öyle kaynaşır ki bütün bir cümlenin tek bir sözcüğe sığdırıldığı görülebilir. Kızılderili dilleri, Eskimoca, Gürcüce kaynaştırıcı diller arasında yer alır.

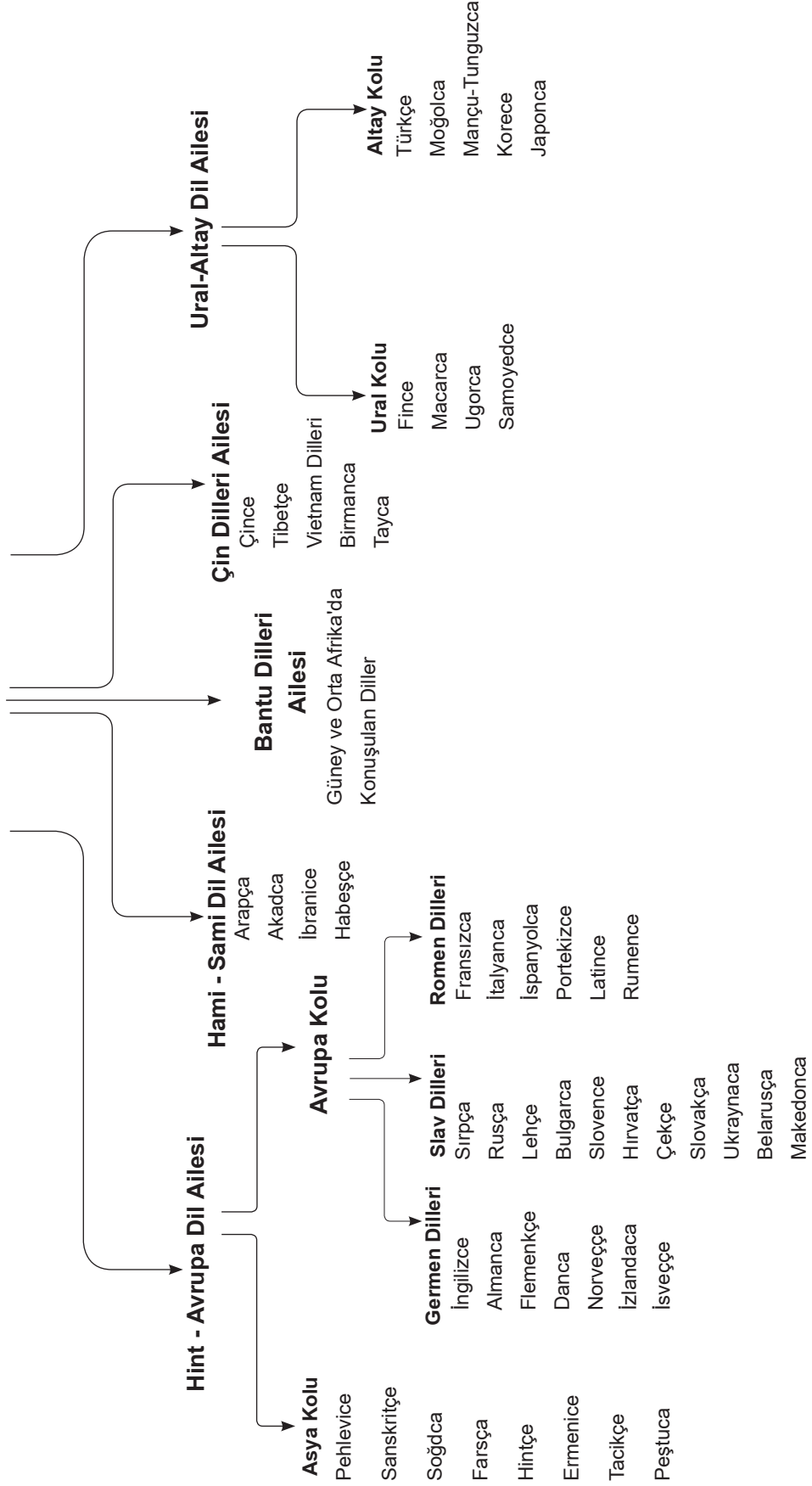
Çekimli (Bükümlü) Diller

- Çekim sırasında sözcük kökündeki ünlülerde değişiklik olur.
- Sözcük kökleri, yapım ve çekim sırasında kırılmaya uğrar.
- Yalnızca bükümle ya da hem bükümle hem de çekimle oluşturulmasına göre ikiye ayrılırlar.

Bu dillerde, sözcüğün çekimi sırasında sözcük kökü değişime uğrar. Çekim sırasında görülen değişikliklerle yeni sözcükler ortaya çıkar. Arapçada "k-t-b" kökünden "**kitâb**, **kâtib**, **mektub**" şeklinde kelime türetilmesi buna örnek gösterilebilir.

- ✓ **Kök Bükümlü Diller:** Yalnızca bükümle yeni biçimlerin meydana getirildiği dillerdir. En tipik örneği Arapçadır. Hami-Sami dilleri kök bükümlü diller grubunda yer alır.
- ✓ **Gövde Bükümlü Diller:** Sözcük türetimi ve çekim için bükümün yanı sıra ön ve son eklerin de kullanıldığı dillerdir. Hint-Avrupa dilleri (İngilizce, Almanca vb.) bu gruba girer. Alm. *gehen* "gitmek", *gang* "gidiş", *gegangen* "gitmiş" vb.

KÖKEN BAKIMINDAN DÜNYA DİLLERİ (DİL AİLELERİ)

B. KÖKEN BAKIMINDAN DÜNYA DİLLERİ

18. yüzyılın sonuna doğru belirgin hâle gelmeye başlayan dillerin akrabalığı kuramına göre diller ses, biçim, söz dizimi ve anlam açısından benzerlik derecelerine göre aynı ya da farklı dil aileleri içerisinde değerlendirilmişlerdir.

Hint-Avrupa Dil Ailesi: Dünya üzerindeki en geniş dil ailesi sayılan Hint-Avrupa Dil Ailesinin Asya ve Avrupa olmak üzere iki kolu bulunmaktadır:

a. Asya Kolu: Asya kolunun en önemli üyesi Ari dilleridir. Bunlar Hint-İran dilleri olarak da bilinir. Sanskritçe, Soğdca, Pehlevi gibi eski diller bu diller arasında yer alır. Günümüzde Asya kolunda Farsça, Hintçe, Urduca, Afganca, Ermenice, Toharca ve Anadolu dilleri (Hititçe, Luvice vb.) yer almaktadır.

b. Avrupa Kolu: Avrupa kolu 3 alt kola ayrılmaktadır:

- ✓ Romen Dilleri:
 - Fransızca, İspanyolca, İtalyanca, Portekizce, Rumence, Sardca.
- ✓ Germen Dilleri:
 - İngilizce, Almanca, Hollandaca, Danca, Norveççe, İsveççe, İzlandaca, Gotça vb.
- ✓ Slav Dilleri:
 - Çekçe, Lehçe, Slovakça, Slovence, Sırpça, Hırvatça, Bulgarca, Rusça, Ukraynaca.

Not: Yunanca ve Arnavutça Avrupa kolunda yer alan izole dillerdir.

Hami-Sami Dil Ailesi: Bu dil ailesi adını Hz. Nûh'un oğulları Hâm ve Sâm'dan almıştır. Bu dil ailesindeki dillerin en önemli özelliği ünsüzlerin ön plana çıkması, ünlülerin ise ikinci planda kalmasıdır. Bu dillerde kökler genelde ünsüzlerden meydana gelir. Hami-Sami Dil Ailesi Doğu ve Batı olmak üzere iki kola ayrılır:

a. Doğu Kolu: Çivi yazısı ile yazılmış eski bir Mezopotamya dili olan Akkadca bu kolda yer alır.

b. Batı Kolu: Arapça, Habeşçe, İbranice, Aramca (Aramice), Fenikece, Kûşî dilleri bu kolda yer alan dillerdir.

Bantu Dilleri Ailesi: Afrika'nın güney ve orta kısımlarında konuşulan dilleri içine alır.

Çin-Tibet Dil Ailesi: Konuşurlarının büyük çoğunluğu Güney Doğu Asya'da bulunan Çin-Tibet Dil Ailesi 3 alt kola ayrılır: Sinitik diller, Tibet-Birman dilleri, Tay-Kaday dilleri.

a. Sinitik Diller: Çin Halk Cumhuriyeti'nde konuşulan dilleri içine alır. Mandarin Çincesi, Kantonca bu alt kol içinde yer alır.

b. Tibet-Birman Dilleri: En önemli üyeleri Tibetçe ve Birmanca'dır.

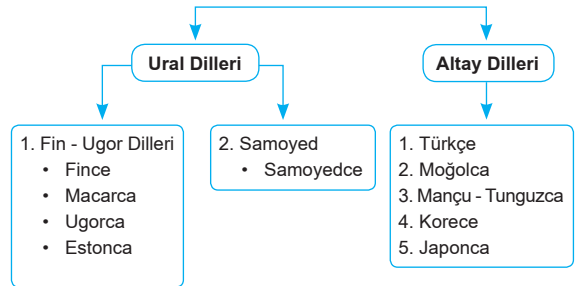
c. Tay-Kaday Dilleri: Tayca, Kadayca, Laoca bu alt kolda yer almaktadır.

Avustronezya Dil Ailesi: Bu dil ailesi, Malezya, Endonezya, Yeni Gine, Yeni Zelanda, Filipinler ve Madagaskar gibi bölgelerde konuşulur. Java dili, Malayca, Endonezce, Havâi dili bu dil ailesi içinde yer almaktadır.

Ural-Altay Dil Ailesi: Türkçenin de içinde yer aldığı dil ailesidir. Ural ve Altay olmak üzere iki kola ayrılır:

a. Ural Kolu: Bu kol Fin-Ugor ve Samoyed olmak üzere iki alt kola ayrılmıştır. Fin-Ugor alt kolunda Fince, Macarca, Ugorca ve Estonca gibi diller yer alırken Samoyed kolunda yalnızca Samoyedce yer alır.

b. Altay Kolu: Türkçe, Moğolca, Mançu-Tunguzca, Korece ve Japonca Altay kolu içinde yer alan dillerdir.

C. SÖZ DİZİMİ BAKIMINDAN DÜNYA DİLLERİ

Dünya dilleri söz dizimine göre altı temel gruba ayrılmıştır. Bu ayrım özne, nesne ve yüklem cümle içindeki yerine göre belirlenmektedir. Buna göre dünya dillerinin % 86,57'si sözdizimi bakımından ÖNY (özne-nesne-yüklem, 180 dil) ve ÖYN (özne- yüklem-nesne, 168 dil) dizilişine sahiptir. Bu iki diziliş dışında YÖN (yüklem-özne-nesne), YNÖ (yüklem-nesne-özne), NYÖ (nesne-yüklem-özne) ve NÖY (nesne-özne-yüklem) gibi dizilişler de bulunmaktadır. Türkçe, Farsça, Japonca, Hintçe gibi diller ÖNY (özne-nesne-yüklem) grubunda yer alırken Arapça, İngilizce, Rusça, Malayca gibi diller ÖYN (özne-yüklem-nesne) grubunda yer almaktadır.

D. URAL - ALTAY DİL AİLESİ VE ÖZELLİKLERİ

Estonyalı bilgin Ferdinand Johann Wiedemann (1805-1887), Ural-Altay Dil Ailesi üzerine çalışmalar yapmış ve 1838 yılında bu dil ailesinin Hint-Avrupa dil ailesinden farklı özelliklerini belirlemiştir.

1. Ural-Altay dillerinin en önemli özelliği ses uyumunun bulunmasıdır.
2. Bu dillerin sözcüklerinde gramatikal cinsiyet yoktur yani sözcükler eril, dişil ve nötr olarak ayrılmaz. Örneğin, Ar. *müdür* "müdür" (eril), *müdire* "kadın müdür" (dişil) vb.
3. Belirtme edatı göreviyle sözcüklerin başına getirilen ulamalar yoktur.
4. Söz yapımı eklerle sağlanır. Türetme ve çekim sırasında kökte herhangi bir değişim olmaz.
5. İsim çekiminde iyelik ekleri kullanılır.
6. Fiil şekilleri oldukça zengindir.
7. Ön ek yerine son ek kullanılır.
8. Sıfatlar isimlerden önce gelir.
9. Sayı sözcüklerinden sonra çokluk eki kullanılmaz.
10. Karşılaştırma -den ayrılma durum eki ile yapılır.
11. Yardımcı fiil olarak "ol-, i-" kullanılır.
12. Olumsuz hareket için ayrı bir fiil vardır.
13. Soru eki bulunmaktadır.
14. Bağlaç yerine fiil şekilleri kullanılır.

Ural-Altay Dil Ailesi Üzerine Yapılan Önemli Çalışmalar

Ural-Altay Dil Ailesi üzerine çalışma yapanların başında İsveçli subay Philipp Johann Tabbert von Strahlenberg (1676-1747) gelmektedir. Rus çarına takdim ettiği Sibirya ve Orta Asya haritası ile dikkatleri çekmiştir. *Asya ve Avrupa'nın Kuzey ve Doğu Kısımları* adlı eserinin 13. bölümünde Türklerden kalma yazıt ve mezar taşlarından söz etmesi ve bunların çizim ve gravürlerine de yer vermesi dolayısıyla Türkoloji açısından önemli bir yere sahiptir. Eser aynı zamanda **Yenisey Yazıtları** hakkında ilk bilgileri vermesi bakımından da önemlidir. Strahlenberg, eserinde Türk dilleri arasında önemli bir yere sahip olan **Çuvaşça** ve **Yakutçadan** da söz edip bu dillere ait sözcük listeleri vermiştir. Strahlenberg ayrıca eserinde Kuzey Avrupa ve Sibirya arasında Ural-Altay kavimlerinin konuştuğu 32 dili "Tatar" adı altında toplamış ve çok dilli bir tablo meydana getirmiştir.

- ✓ Fin-Ugor
- ✓ Türk-Tatar
- ✓ Samoyed
- ✓ Moğol-Mançu
- ✓ Tunguz
- ✓ Karadeniz ve Hazar Denizi Arasındaki Halklar

Bu alandaki diğer bir araştırmacı da Daniel Gottlieb Messerschmidt'tir (1685-1735). Kaleme aldığı *Sibirya Boyunca Keşif Seyahati* adlı eseri Türkoloji açısından önemlidir. **Yenisey Yazıtları** hakkında bilimsel olarak bilgi veren Messerschmidt olmuştur.

1889 yılında Moğolistan'da araştırmalar yapmak üzere giden Rus heyetinin başında bulunan Nikolay Mihayloviç Yadrinsev (1842-1894) ilk Orhon Yazıtı olan **Kül Tigin Yazıtı'nı** bulmuştur. Sonrasında **Bilge Kağan Yazıtı'nı** da gün ışığına çıkartmıştır. Üçüncü Orhon Yazıtı olan **Tunyukuk Yazıtı** ise 1897 yılında Yelizaveta Klements tarafından bulunmuştur.

- ✓ Yenisey Yazıtları'nın varlığı 13. yüzyıldan beri bilinmektedir. İlhanlı tarihçisi Alâeddin Atâ Melik Cüveynî, *Târîh-i Cihângüşâ* adlı eserinde Orhon harfli yazıtlardan bahsetmiştir. Ancak onun verdiği bilgiler çok sınırlıdır.

Bu dil ailesini Ural ve Altay dilleri olarak ikiye ayıran ve bu ayrımı başlatan kişi Wilhelm Schott'tur (1802-1889). Schott, Ural-Altay dillerini iki gruba toplamıştır:

1. Çud Dilleri

- ✓ Fin - Ugor Dilleri

2. Tatar Dilleri

- ✓ Türk, Moğol, Tunguz Dili

Schott, bu gruba Altay veya Çud-Tatar dilleri adını vermiştir. **Schott Altay dillerinin en önemli özelliklerinden biri olan**

Türkçe "z" = Çuvaşça "r"

Türkçe "ş" = Çuvaşça "l"

ses denkliklerini ortaya koymuştur.

ÖABT Çıkmış Soru

Aşağıdaki eşleştirilmiş dillerden hangileri yapı bakımından benzer değildir?

- A) Çince – Tibetçe
- B) Arapça – Farsça
- C) Bulgarca – Lehçe
- D) Portekizce – Rumence
- E) İngilizce – Flemenkçe

Çözüm

Yapı bakımından diller üç gruba ayrılır:

A. Yalınlayan (Ayrışkan) Diller: Çince, Tibetçe, Vietnamca, Baskça gibi.

B. Bağlantılı ve Kaynaştırıcı (Eklemeli) Diller:

a. Bağlantılı Diller: Türk dili ve köken bakımından içinde yer aldığı Ural-Altay dilleri ile bazı Asya ve Afrika dilleri gibi.

b. Kaynaştırıcı Diller: Gürcüce, Eskimoca, Kızılderili dilleri gibi.

C. Bükümlü (Çekimli) Diller:

a. Kök Bükümlü Diller: Arapça ve içinde yer aldığı Hami-Sami dilleri.

b. Gövde Bükümlü Diller: İngilizce, Almanca, Fransızca vb. Hint-Avrupa dilleri.

Çince ve Tibetçe, köken bakımından "yalınlayan"; Bulgarca-Lehçe, Portekizce-Rumence, İngilizce-Flemenkçe "bükümlü diller"den "gövde bükümlü" dillere aittir.

Arapça ve Farsça ise "bükümlü diller"dir ancak Arapça "kök bükümlü", Farsça ise Hint-Avrupa dil ailesine mensup olduğundan "gövde bükümlü" bir dildir.

Cevap B

ÖABT Çıkmış Soru

Aşağıdakilerden hangisi "Altay dilleri teorisi"ne göre Altay dillerinin benzer özelliklerinden biri değildir?

- A) Ses uyumu bulunur.
- B) Ön ekler bulunmaz.
- C) Fiil şekilleri zengindir.
- D) Sayı sözcüklerinden sonra çokluk eki kullanılmaz.
- E) Kelimelerde gramatikal cinsiyet vardır.

Çözüm

Estonyalı bilgin Ferdinand Johann Wiedemann (1805-1887), Ural-Altay Dil Ailesi üzerine çalışmalar yapmış ve 1838 yılında bu dil ailesinin Hint-Avrupa dil ailesinden farklı özelliklerini şu şekilde belirlemiştir.

1. Ural-Altay dillerinin en önemli özelliği ses uyumunun bulunmasıdır.
2. Bu dillerin sözcüklerinde gramatikal cinsiyet yoktur yani sözcükler eril, dişil ve nötr olarak ayrılmaz. Örneğin, Ar. *müdr* "müdür" (eril), *müdre* "kadın müdür" (dişil) vb.
3. Belirtme edatı göreviyle sözcüklerin başına getirilen ulamalar yoktur.
4. Söz yapımı eklerle sağlanır. Türetme ve çekim sırasında kökte herhangi bir değişim olmaz.
5. İsim çekiminde iyelik ekleri kullanılır.
6. Fiil şekilleri oldukça zengindir.
7. Ön ek yerine son ek kullanılır.
8. Sıfatlar isimlerden önce gelir.
9. Sayı sözcüklerinden sonra çokluk eki kullanılmaz.
10. Karşılaştırma -den ayrılma durum eki ile yapılır.
11. Yardımcı fiil olarak i- kullanılır.
12. Olumsuz hareket için ayrı bir fiil vardır.
13. Soru eki bulunmaktadır.
14. Bağlaç yerine fiil şekilleri kullanılır.

Buna göre A, B, C ve D seçeneklerinde verilenler doğrudur. Altay dilleri teorisine göre bu dillerde gramatikal cinsiyet yoktur.

Cevap E

ÇÖZÜMLÜ TEST

1. Aşağıdakilerden hangisi Sami dillerinden değildir?

- A) Arapça
- B) İbranice
- C) Akadca
- D) Aramca
- E) Betice

2. Aşağıdakilerden hangisi Germen dillerinden değildir?

- A) İngilizce
- B) Almanca
- C) Flemenkçe
- D) Fince
- E) İsveççe

3. Aşağıdakilerden hangisi diğerlerinden farklı bir dil grubuna aittir?

- A) Fransızca
- B) İspanyolca
- C) Portekizce
- D) İtalyanca
- E) Bulgarca

4. Aşağıdaki eşleştirilmiş dillerden hangileri aynı dil ailesi içinde yer almaz?

- A) Tunguzca – Korece
- B) İbranice – Arapça
- C) Rusça – Macarca
- D) Portekizce – Fransızca
- E) Bulgarca – Lehçe

5. Aşağıdakilerden hangisi büyük dil teorilerinden değildir?

- A) Güneş-Dil
- B) Hint-Avrupa
- C) Nostratik
- D) Avrasyatik
- E) Monogenist

6. Aşağıdakilerden hangisi Slav dillerinden değildir?

- A) Rusça
- B) Lehçe
- C) Rumence
- D) Makedonca
- E) Hırvatça

7. Aşağıdakilerden hangisi Latin dillerinden değildir?

- A) İspanyolca
- B) Portekizce
- C) Fransızca
- D) Hollandaca
- E) İtalyanca

8. Aşağıdakilerden hangisi Germen dillerinden değildir?

- A) Almanca
- B) Danca
- C) İsveççe
- D) İzlanda dili
- E) Estonca

9. Hint-Avrupa dilleri arasında yer almalarına rağmen diğerlerinden farklı olan diller aşağıdakilerden hangileridir?

- A) Yunanca - Arnavutça
- B) Yunanca - Rumence
- C) Bulgarca - Arnavutça
- D) Yunanca - Makedonca
- E) Yunanca - Fince

10. Aşağıdaki dil-dil ailesi eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) Macarca → Ural
- B) Korece → Altay
- C) Urduca → Hint
- D) Habeşçe → Sami
- E) Zulu → Hami

11. Dünya dilleriyle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Yunanca, Hint-Avrupa Dil Ailesi içerisinde soyutlanmış bir dildir.
- B) Altay dillerinin ailelik durumu henüz teori düzeyindedir.
- C) Avustronezya dilleri genel olarak Avustralya Kıtası'nda konuşulan dillerden oluşmaktadır.
- D) Berberi dilleri, Eski Mısır dili ve Kıpti dili, Hami-Sami dil ailesinin Hami koluna aittir.
- E) Bantu dilleri Afrika Kıtası'nda konuşulan dillerdendir.

ÇÖZÜMLER

1. Arapça, İbranice ve Aramca en fazla konuşulan Sami dillerindedir. Akadca ise ölmüş semitik dillerdendir. Bantu dillerinden olan Betice ise Ekvator Ginesi'nde konuşulan bir dildir.

Cevap E

2. İngilizce, Almanca, Flemenkçe ve İsveççe, Hint-Avrupa dil ailesinin Avrupa kolunu oluşturan Germen dillerindedir. Fince ise Ural-Altay dil ailesinin Ural koluna ait bir dildir.

Cevap D

3. Fransızca, İspanyolca, Portekizce ve İtalyanca Latin (Roman) dillerinden iken Bulgarca bir Slav dilidir.

Cevap E

4. Verilen dilleri incelersek:

- A) Tunguzca – Korece → Altay dilleridir.
 B) İbranice – Arapça → Sami dilleridir.
 C) Rusça – Macarca → Rusça Slav dili iken Macarca Ural dilidir.
 D) Portekizce – Fransızca → Latin (Roman) dilleridir.
 E) Bulgarca – Lehçe → Slav dilleridir.

Cevap C

5. Hint-Avrupa büyük bir dil ailesidir, dil teorilerinden biri değildir.

Cevap B

6. Makedonca, Rusça, Lehçe ve Hırvatça Slav dillerindedir. Rumence ise Roman dilidir.

Cevap C

7. İspanyolca, Portekizce, Fransızca ve İtalyanca Latin (Roman) dillerindedir. Hollandaca ise Germen dillerindedir.

Cevap D

8. Almanca, Danca, İsveççe ve İzlanda dili Germen dillerindedir. Estonca ise Fin-Ugor dillerindedir.

Cevap E

9. Yunanca ve Arnavutça, Hint-Avrupa dilleri arasında yer almalarına rağmen genellikle Germen, Roman ve Slav dillerinden bağımsız olarak değerlendirilmektedir.

Cevap A

10. Zulu dili Afrika'da konuşulan bir dildir, buna göre Hami dillerinden değil Bantu dillerindedir.

Cevap E

11. 800 kadar dili kapsayan Avustralya dilleri 250 milyondan fazla kişi tarafından konuşulmaktadır. Konuşurları genellikle Güneydoğu Asya ile Pasifik Okyanusu'nda yaşamaktadır.

Cevap C

E. ALTAY DİLLERİ TEORİSİ

Altay dillerinin "Türkçe, Moğolca, Mançu-Tunguzca, Korece ve Japonca" ortak bir kaynaktan geldiğini ve bu dillerin akraba olduğunu savunan ve bu görüşü tespit etmeye çalışan teoriye **Altay Dilleri Teorisi** denir. Bu dilleri konuşan halkların tarih, dil, edebiyat ve kültür malzemelerini araştıran bilim koluna **Altayistik**, bunlarla uğraşan bilim insanına da **Altayist** denir.

Karşılaştırmalı Altay dil biliminin kurucusu Finli bilim insanı Gustaf John Ramstedt'tir. İlk çalışmalarını Ural-Altay dil ailesinin içerisinde yer alan Fin-Ugor dilleri üzerine gerçekleştiren Ramstedt, daha sonraları çalışmalarını Moğol ve Türk dilleri üzerine yoğunlaştırmıştır. Ramstedt, Mongolistik biliminin de kurucusu sayılmaktadır. Türk dilleri içerisinde en çok Kumuk ve Nogay dilleri üzerine çalışmalar yapan Ramstedt, ölümünden sonra yayımlanan **Altay Dil Bilimine Giriş** adlı eserinde Türkçe, Moğolca, Mançu-Tunguzca ve Korecenin ses ve biçim bilgisi unsurlarını karşılaştırmalı olarak ele almış ve Altayistik biliminin teorik altyapısını meydana getirmiştir.

Ramstedt'e göre Altay dilleri tek bir kaynak dilden meydana gelmektedir. Bu dil Ana Altaycadır. Wilhelm Schott'un Türkçe ve Çuvaşça için oluşturduğu denkliği Ramstedt daha da ileri bir aşamaya götürmüş, bu denkliğin Moğolca ve Türkçe arasında da bulunduğunu ileri sürmüştür.

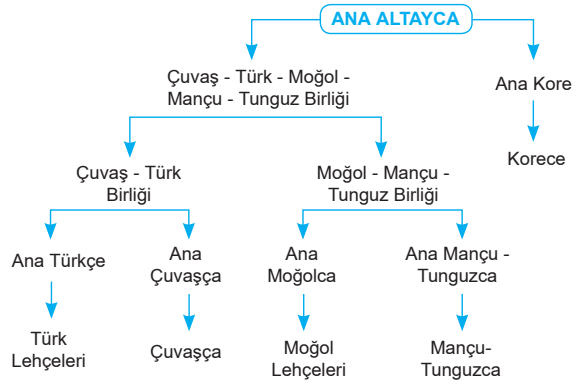
Ona göre Türkçe ile Moğolca arasında,
Türkçe "z" = Moğolca "r"
Türkçe "ş" = Moğolca "l"
ses denklikleri bulunmaktadır.

NOT !

- ✓ **Rotasizm "r'leşme":**
Türkçe "z'nin asli olduğunu, Moğolca ve Çuvaşçadaki "r'nin bu asli sestten türediğini savunan görüştür.
- ✓ **Lambdaizm "l'leşme":**
Türkçe "ş'nin asli olduğunu, Moğolca ve Çuvaşçadaki "l'nin bu asli sestten türediğini savunan görüştür.
- ✓ **Zetasizm "z'leşme":**
Moğolca ve Çuvaşçadaki "r'nin asli olduğunu, Türkçe "z'nin bu asli sestten türediğini savunan görüştür.
- ✓ **Sigmatizm "ş'leşme":**
Moğolca ve Çuvaşçadaki "l'nin asli olduğunu, Türkçe "ş'nin bu asli sestten türediğini savunan görüştür.

Ramstedt'in Altay dilleri ile ilgili görüşlerini destekleyen ve devam ettirenler arasında Zoltán Gombocz, **Pentti Aalto**, **Nicholas Poppe**, Władysław Kotwicz, Boris Yakovlevitch Vladimirtsov, Samuel Elmo Martin ve Roy Andrew Miller gibi isimler sayılabilir. Bunlardan Pentti Aalto ve Nicholas Poppe ön plana çıkmaktadır. Özellikle Poppe, bu konuda önemli çalışmalar yapmıştır. Poppe'nin Altay dilleri konusunda Ramstedt'ten farklı bazı düşünceleri bulunmaktadır. Poppe, Ramstedt'ten farklı olarak, Altay dil birliğinden dört dilin ortaya çıkmış olduğu görüşünü savunmuştur.

Poppe'ye göre Ana Altayca aşağıdaki gibi şemaları:

Japoncanın Altay dili olarak görülmesinde iki önemli ismin görüşleri etkili olmuştur. Bunlar Samuel Elmo Martin ve Roy Andrew Miller'dir.

Altay dilleri üzerine son önemli çalışma Sergei Anatolyevich Starostin, Anna Dybo ve Oleg Mudrak tarafından yapılmıştır. **Etymological Dictionary of the Altaic Languages I-III** adını taşıyan çalışmada 2800 sözcüğün etimolojisi verilmiş, her sözcüğün beş Altay dilinde ve lehçelerinde bulunabilen karşılıkları gösterilmiştir.

ÖABT Çıkmış Soru

Bir Türk dili olmasına rağmen r/z ve l/ş ses denklikleri bakımından Moğolcayla paralellik göstermesi ve çok erken dönemlerde Genel Türkçeden ayrılması ile de Altayistik ve Türkoloji çalışmalarında önemli bir yere sahip olan Türk dili aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Halaçça B) Altayca C) Hakasça
D) Çuvaşça E) Yakutça

Çözüm

Çuvaşça, bir r/l dili olan İlk Türkçe Dönemi'nde Türk dil birliğinden ayrıldığı için yine bir r/l dili olan Ana Çuvaşçaya, buna karşılık diğer bütün Türk dilleri bir z/ş dili olan Ana Türkçeye girer.

Bu nedenle soru kökünde tanıtılan Türk dili, Çuvaşçadır.

Cevap D

NOT !

Altay dil birliği teorisine karşı çıkan Türkologların başında İngiliz Sir Gerard Clauson (1891-1974), Alman Gerhard Doerfer (1920-2003), Rus Aleksandr Mihayloviç Şçerbak (1928-2008) gelmektedir. Doerfer ve Clauson bu diller arasındaki ortak kavramın bir dilden başka bir dile geçen alıntı sözcükler olduğunu belirtmişlerdir. Bu iki bilim insanının ayrılığa düştüğü nokta ise alıntılamanın tarihlendirilmesi hususudur.

NOT !

Türkiye'de Altayistikle ilgilenenlerin başında Ahmet Temir, Talat Tekin ve Osman Nedim Tuna gelmektedir. Bu Altayistler arasında en çok yayın yapan bilim insanı ise Talat Tekin'dir.

F. NOSTRATİK TEORİSİ

Nostratik terimi ilk kez 1903'te *Türkische Lautgesetze* adlı eserde Holger Pedersen tarafından kullanılmıştır. Pedersen bu terimi başlangıçta Hint-Avrupa ile Fin-Ugor dillerini bir arada düşünerek kullansa da sonradan buna Türk, Moğol, Mançu, Yukagir, Eskimo dillerini de eklemiştir.

Çağdaş Nostratik Teorisi'nin kurucusu ise Rus dilci Vladislav İlliç-Svitic'tir. Teoriyle ilgili ilk çalışmalarını 1960'ta yayımlamıştır. Vladimir Dybo, Aaron Dolgopolsky, Allan Bomhard, Jerome Kerns bu teoriyle ilgili çalışmalar yapmış diğer dilcilerdir.

Nostratik Teorisi, altı dil ailesinin aynı kökten çıktığını, dolayısıyla bir büyük aile oluşturduğunu kabul eden teoridir. Bu büyük aileyi oluşturan diller ise şunlardır: Hamî-Samî, Hint-Avrupa, Kartvel, Ural, Dravid, Altay.

G. AVRASYATİK TEORİSİ

Amerikalı dilci Joseph H. Greenberg tarafından ortaya atılmıştır. **Bu teoride Greenberg yedi dil ailesindeki dillerin ortak yanlarını ortaya koymaya çalışmıştır.** Bu dillerin ses ve biçim özelliklerini karşılaştıran bir çalışmalar yayımlamıştır. Bu dil aileleri ise şunlardır: **Hint-Avrupa, Ural-Yukagir, Altay, Aynu, Gilyak, Çukçi-Kamçatka, Eskimo-Aluet.**

H. MONOGENİST TEORİ

İnsan dillerinin "ortak bir kaynak"tan doğduğunu savunan dil teorilerinin genel adıdır. XIX. yüzyılda dillerin kaynakları, gelişimleri, akrabalıklarıyla ilgili tartışmalar bir hayli revaçtadır ve bazı dilciler de dillerde ortak bir kökeninin olduğunu ileri sürmüştür. Bu konudaki çalışmalar 1866'da Paris Dil Bilimi Cemiyeti tarafından yasaklanmıştır fakat özellikle 1970'lerden itibaren monogenist görüşler tekrar tartışılabilmiştir. 1980'lerden itibaren genetik biliminde yaşanan gelişmeler bu teoriye tekrar itibar kazandırmıştır çünkü genetikçilerin insan topluluklarını sınıflandıran araştırmaları ile dilcilerin sınıflamaları örtüşüyordu.

Merritt Ruhlen ve John Bengston *Golbal Etymologies* adlı çalışmalarında 27 kelimeyi tüm dünya dillerinde karşılaştırmıştır. Hatta Ruhlen kendi çalışmalarını "Tüm dünya dil ailelerinin bağlantısını 27 etimoloji ile kurduk." şeklinde özetlemiştir.

Morris Swadesh, Edward Sapir, Joseph Greenberg bu alanda çalışmalar yapmış önemli dilcilerdir.

I. GÜNEŞ DİL TEORİSİ

1936 yılında toplanan III. Dil Kurultayı'nda ileri sürülmüştür. Viyanalı Dr. Herman F. Kıvergiç'in Atatürk'e gönderdiği 41 sayfalık, basılmamış eseri *Türk Dillerindeki Bazı Unsurların Psikolojisi*'ne dayanan bir teoridir.

Bu teorinin köklerini İtalyan dilci Alfredo Trombetti'nin *Dil Kaynağının Birliği* adlı eserindeki görüşlere dayandıran araştırmacılar da olmuştur. Buna göre **Güneş Dil Teorisi erken dönem monogenist dil teorilerinden biri olarak da değerlendirilebilir.**

Türk dilinin eskiliği ve başka dillere kaynaklık ettiği yolundaki bu teoriden amaç, Türk ulusuna bir öz güven kazandırmak ve çıkmaza giren özleştirme çalışmalarını çıkarmadan kurtarmaktır. Bu teoriyle, dilimize girmiş kelimelerin de Türkçeden kaynaklandığı kanıtlanınca yeni kelime arayışlarına gerek kalmayacaktır. Bu teoriye dayanılarak birçok yabancı kelimenin Türkçe asıllı olduğu ileri sürülmüştür. Teorinin güneşle ilgisi ise şöyledir: İnsana kendi benliğini güneş tanıtmıştır, bu yüzden dillerin doğuşu da güneşe bağlanmalıdır. Güneş insanların ağzından çıkan ilk kelimedir.

ÖABT Çıkış Soru

Hamî-Samî, Kartvel, Hint-Avrupa, Ural, Altay ve Dravid dil ailelerinin aynı köken çıkarak bir büyük aile oluşturduğunu ileri süren dil teorisi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Güneş Dil Teorisi
- B) Nostratik Teorisi
- C) Altay Dilleri Teorisi
- D) Avrasyatik Teorisi
- E) Monogenist Teori

Çözüm

Altı dil ailesinin aynı kökten çıktığını, dolayısıyla bir büyük aile oluşturduğunu kabul eden teori Nostratik Teori'dir. Bu büyük aileyi oluşturan diller ise şunlardır: Hamî-Samî, Hint-Avrupa, Kartvel, Ural, Dravid, Altay.

Cevap B

ÇÖZÜMLÜ TEST

1. Aşağıdakilerden hangisi Ural-Altay dillerini Hint-Avrupa dillerinden ayıran özelliklerden değildir?
 - A) Bu dillerde gramatik cinsiyet yoktur.
 - B) Artikeller bulunmaz.
 - C) İsimlerin çekiminde mülkiyet eki kullanılır.
 - D) Hint-Avrupa dillerindeki ön ek yerine son ek kullanılır.
 - E) Sayı sözlerinden sonra çokluk eki kullanılır.
2. Aşağıdaki Türkologlardan hangisi Altay dilleri üzerine bir çalışma yapmamıştır?
 - A) Annamari von Gabain
 - B) Matthias Aleksander Castrén
 - C) Gustaf John Ramstedt
 - D) Nicholas Poppe
 - E) Pentti Aalto
3. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de Altayistik ile ilgili çalışmalar yapan isimlerden değildir?
 - A) Ahmet Temir
 - B) Osman Nedim Tuna
 - C) Ahmet Bican Erclasun
 - D) Talat Tekin
 - E) Tuncer Gülensoy
4. Japonca'yı Altay dillerine dâhil eden Altayistler aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) Nicholas Poppe - Pentti Aalto
 - B) Gustaf John Ramstedt - Samuel Elmo Martin
 - C) Roy Andrew Miller - Nicholas Poppe
 - D) Samuel Elmo Martin - Roy Andrew Miller
 - E) Pentti Aalto - Gustaf John Ramstedt
5. Altayistik çalışmalarında zetasizm (z'leşme) ve sigmatizm (ş'leşme) üzerine birçok yazısı olan Türkolog aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) Ahmet Temir
 - B) Osman Nedim Tuna
 - C) Tuncer Gülensoy
 - D) Osman Fikri Sertkaya
 - E) Talat Tekin
6. Altay dilleri grubunda dil bilimsel açıdan Türk diline en yakın dil aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) Moğolca
 - B) Mançuca
 - C) Tunguzca
 - D) Korece
 - E) Japonca
7. Türkçe /z/'nin Çuvaşça /r/ sesine, Türkçe /ş/'nin de Çuvaşça /l/ sesine denk geldiğini tespit eden bilgin aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) Matthias Aleksander Castrén
 - B) Wilhelm Schott
 - C) Nicholas Poppe
 - D) Yelizaveta Klements
 - E) Gustaf John Ramstedt
8. Türkçe /z/'nin Moğolca /r/ sesine, Türkçe /ş/'nin de Moğolca /l/ sesine denk geldiğini tespit eden bilgin aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) Gustaf John Ramstedt
 - B) Pentti Aalto
 - C) Nicholas Poppe
 - D) Philipp Johann von Strahlenberg
 - E) Ferdinand Johann Wiedemann